

Anna Maria Piera López

Professora de l'Escola Municipal de Música
Josep M. Ruera de Granollers

El mestre Josep M. Ruera: músic i ciutadà de Granollers

Monografia

L'Orquestra Selecció, amb el mestre Ruera al piano, al local de Ca la Sila. (Fotografia: AFMG).

LA GENERACIÓ MUSICAL DEL 27

Quan parlem de la Generació del 27, ens estem referint a una sèrie de compositors nascuts al voltant del 1900 i que van iniciar la seva carrera durant els anys vint. Que aquesta generació arribés a donar tots els fruits desitjats en un principi és una qüestió on influeixen molt les circumstàncies de la vida del país durant aquests anys i especialment el trauma de la Guerra Civil, que va provocar la disgregació de la Generació i un retard d'anys en la música del país. Molts dels compositors d'aquesta època van seguir el camí de l'exili, la qual cosa va provocar una dispersió de la seva obra i, en alguns casos, la va fer desaparèixer del nostre panorama musical. Tot i així, aquest grup de músics va completar un panorama viu i en moviment de la música espanyola d'aquell moment i va significar un canvi i una evolució.

Al costat dels compositors que s'insereixen plenament en aquesta anomenada Generació del 27, com per exemple Juan José Mantecón, Fernando Remacha, Rodolfo i Ernesto Halffter, Julián Bautista,

Salvador Bacarisse, etc. dins l'àrea de Madrid, i figures com ara Robert Gerhard, Agustí Grau, Eduard Toldrà, Manuel Blancafort, Ricard Lamote de Grignon, etc. dins l'àrea catalana, trobem altres autors que, sense participar directament en els moviments d'aquesta promoció, són part del panorama musical de l'època. En aquests compositors, anomenats *menors*, sovint no es dona la característica de l'exili (encara que es podria parlar d'exili interior en algun cas), però sí les vicissituds externes (que van ser les mateixes per a tothom), i els trobem relacionats estretament amb la Generació del 27 quant a idees i interessos estètics: es troben a mig camí entre el conservadorisme i el progrés, entre el nacionalisme i el neoclassicisme, entre les noves tècniques i el retorn a les fonts folklòriques de la música del país. Dins aquest grup paral·lel al de la Generació del 27 trobem figures com la del mestre Josep Maria Ruera, músic barceloní de naixement però amb arrels familiars directes ben granollerines¹, que va desenvolupar tota la seva carrera musical i també la seva vida a Granollers i que, d'aquesta manera, va marcar el camí musical de la ciutat al llarg del segle.

El mestre Josep M. Ruera assegut al piano de casa seva.
(Fotografia: Alcalde. Arxiu de la Revista del Vallés).

¹ Els seus pares i germans i els avis paterns i materns eren tots de Granollers. Els orígens familiars del mestre Ruera estan explicats a la ponència que Feli Miyares va presentar al Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers el 8 de febrer de 1982: "Josep M. Ruera i Pinart", Ponències, Granollers 1984.

Compositor reconegut, va formar part d'una Catalunya musicalment avançada i va fer participar la ciutat d'aquesta maduració musical. La seva obra presenta un estil molt propi, fruit de la seva estimació pel folklore català, amb uns trets nacionalistes ben marcats —dintre del context de la tradició tonal neorromàntica— i es desenvolupa per molts camins: el de la música simfònica, la música de cambra, la música vocal, tant profana com religiosa i, especialment, el món de la sardana, on ens va reflectir, d'una manera directa, la seva estimació pel seu país, per la seva música i pel seu poble. Si n'hem de fer una periodització, hi trobem dues etapes clarament separades per la Guerra Civil.

ELS ANYS DE JOVENTUT FINS A LA GUERRA

Nascut a la ciutat de Barcelona el 2 d'agost del 1900, Josep M. Ruera i Pinart es va traslladar a Granollers a la curta edat de nou anys, poc temps després dels fets de la Setmana Tràgica. El seu pare, que era fill de Granollers, va voler que assistís a classes de música i, així, va començar la seva formació musical a Granollers, on va cursar els estudis de solfeig, piano, orgue i harmonia amb l'organista de la parròquia de Sant Esteve, en Manuel Glanadell, i violí amb el granollerí Pere Bruguès.

L'any 1917 va aconseguir una beca d'estudis del consistori granollerí per tal de continuar els seus estudis a Barcelona². Gràcies a aquest ajut econòmic, va poder continuar els seus estudis de solfeig i piano a l'Escola Municipal de Música de Barcelona i de violí amb Josep Munner, del Conservatori del Liceu. També va començar els estudis de composició i instrumentació amb Enric Morera i els d'orquestració amb Joan Bta. Lambert i Joan Lamotte de Grignon.

En aquesta primera època, el jove Ruera ja havia començat a fer les primeres composicions, algunes de les quals ja foren programades en les emissions de Radio Nacional de España, tal com posa de mani-

Orquestra «La Moderna» l'any 1918. Drets: Josep Riera, Ventura Camprubí, Vallhonestà i Porta. Asseguts: Josep Julibert, Josep M. Ruera, Cerezo, Coma, Ricard Albareda, Pau Blanchar i Josep Pujol. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG).

fest aquesta carta: "(...) he programado su bellísima canción *La Infanta de Castilla* en la emisión que todos los miércoles a las 9 y 1/4 de la tarde tengo en Radio Nacional de España..."³. Una mica més tard, l'any 1921, es va estrenar a Granollers la seva primera sardana, *Aires del Vallès*. A partir d'aquest moment va començar tot un seguit d'èxits.

Durant la seva etapa d'estudiant, i per a guanyar-se la vida, va formar part de diverses orquestres de Granollers, com ara La Moderna, i també de Barcelona, on l'any 1923 va ser viola de l'Orquestra Pau Casals durant el cicle de Concerts de Primavera del Gran Teatre del Liceu, una gran experiència que ell mateix ens explica en les seves memòries: "...En aquesta temporada que he dit, l'Orquestra estava com mai. Era emocionant, en aquests concerts, ocupar un lloc en el gran escenari des del qual es podia contemplar tota la platea i els pisos d'aquest gran teatre, amb els seus magnífics jocs de llums. Va ésser per a mi una fecunda labor i un gran honor l'ocupar un lloc en dita orquestra"⁴. D'aquesta relació laboral amb Pau Casals va sorgir una relació més afectuosa, malgrat que els seus camins no van

2 "[...] Accediendo a lo solicitado por V. en su escrito de 24 de Febrero último, este Ayuntamiento, en consistorio de ayer, acertó conceder a su hijo José Maria Ruera Pinart, la subvención mensual de veinte pesetas, para proseguir en Barcelona, sus estudios de música, cuya cantidad percibirá durante el próximo curso a contar desde el primero del inmediato mes de Octubre, previa justificación de asistencia a la respectiva clase..." (Carta de l'Alcaldia Constitucional de Granollers a la Sra. Rita Pinart de Ruera, del 7 de setembre del 1917. Fons Musical Josep Maria Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya).

3 Carta d'Enrique de la Vara a Josep Maria Ruera, del 4 de juliol del 1921. (Fons Musical J.M. Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya).

4 Josep M. Ruera i Pinart: *Autobiografía del compositor*, pàg. 15. [exemplar mecanografiat].

L'orquestra La Catalònia (antiga Catalana de Granollers, fundada el 1883) fou dirigida, des de l'any 1924, pel mestre Ruera. (Fotografies: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

arribar mai a trobar-se. Curiosament, l'any 1959, Ruera va guanyar el Premi Pau Casals en els Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a la Sorbona de París amb l'obra *Festival*, quart moviment d'*Empúries*, i el mateix Pau Casals el va felicitar. L'any 1924 Josep M. Ruera va tornar a Granollers; deixava, així, enrere la seva etapa de joventut per les escoles musicals de Barcelona i fixava a la localitat granollerina la seva residència definitiva fins a la seva mort.

Durant aquesta primera època, anterior a la Guerra Civil espanyola, a més de compondre sense parar, el mestre Ruera va desenvolupar tres tasques professionals que van marcar la seva maduresa personal i la seva bona relació amb els seus conciutadans. D'una banda, l'any 1922 va obtenir la plaça d'organista de l'església parroquial de Sant Esteve de Granollers, càrrec que va exercir fins a l'any 1984 i que requeria, a més d'acompanyar els actes religiosos, dur la direcció i l'ensenyament musical de l'escolania, de la capella parroquial i dels cors de les "Filles de Maria", de les "Teresines" i d'un cor de nenes. D'altra banda, l'any 1924 van oferir-li el càrrec de director de l'orquestra La Catalònia (antiga Catalana de Granollers): amb aquesta iniciava

Professors i alumnes de l'Escola Montessori, dirigida per Joan Montaña i Maria Tuset. (Fotografia: Comas. Arxiu de la família Ruera.)

una llarga llista d'orquestrs i grups corals que, sota la seva direcció, van aconseguir grans èxits⁵. A més, l'any 1929, la Societat Claveriana de Granollers Amics de la Unió, el va nomenar el seu director artístic, càrrec que va ocupar fins a l'any 1936. Per últim, el seu interès per l'educació el va portar, l'any 1928, a guanyar les oposicions per al càrrec de professor de solfeig de l'Escola Municipal de Música de Granollers⁶ (escola dirigida, primerament, per Joan Bta. Lambert i, posteriorment, quan l'any 1945 el mestre Lambert va ser nomenat director de l'Escola Municipal de Música de Barcelona, per ell mateix), i després, poc abans d'esclatar la Guerra Civil, a exercir de professor de música a la moderna escola Montessori, dirigida per Joan Montaña i Maria Tuset, que aplicava un mètode considerat arreu d'Europa com un dels més avançats a nivell pedagògic i cultural.

El 17 d'abril de 1928, Josep M. Ruera es va casar amb Maria Casademunt i Armengol ("noia molt bonica, profundament religiosa i afeccionada a escriure poesies"⁷), amb qui va tenir cinc filles: la Maria Assumpció, la Maria Teresa, la Paquita, la Rita (que morí als setze mesos d'un xarampió complicat amb pulmonia) i la Montserrat. Les dificultats econòmiques d'aquests anys el portaren a "mirar de guanyar premis en els concursos musicals de sardanes, i no vaig tenir mal pensament... En els Jocs Florals de Girona de l'any 1926 vaig guanyar el primer premi amb la meua sardana, per a tres cobles i timbales, que duia per títol *La Competència*"⁸. Aquest fou el primer d'una llarga relació de premis de composició⁹.

El fet que, potser, va marcar determinantment la seva carrera com a compositor va ser l'estrena de la seva obra *Tres moviments simfònics* durant el XIVè Festival de la Societat Internacional de Música Contemporània celebrat a Barcelona l'any 1936, just abans d'esclatar la Guerra Civil. Aquest festival va

El Quartet Clàssic, en un concert a la Fonda Europa el març de 1936. Els seus components eren: Joan Font (violoncel), Josep M. Ruera (piano i director), Joan Sender (violí) i Joan Coll (violí). (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

comptar amb un prestigiós jurat internacional integrat per Anton von Webern, Woytoviych, Edward Dent, Ernest Ansermet i Joan Lamote de Grignon. Va ésser el mateix Lamote de Grignon el qui va animar el mestre Ruera a presentar la seva obra, tal com ens mostra aquest fragment de carta: "(...) m'interessaria enormement tenir el seu *Tríptic* per a poder estrenar-lo la primavera vinent, durant el Festival Internacional de la S.I.M.C. que, el 1936, tindrà lloc a Barcelona"¹⁰. És important destacar que Catalunya tenia un paper molt remarcable dins el panorama musical d'aquest període i que la celebració d'aquest festival a la ciutat de Barcelona significava, d'alguna manera, el reconeixement internacional a la bona tasca que estava desenvolupant el nostre país. Uns mesos després, ja iniciada la Guerra Civil, el mestre Lamote vindria a Granollers per interpretar, al front de la Banda Municipal de Barcelona, els *Tres Moviments Simfònics* del mes-

5 Vegeu l'apèndix.

6 Els orígens i la primera època de l'Escola Municipal de Música de Granollers foren descrits en la ponència del mateix mestre Ruera al Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers el 14 de juny de 1982: "La nostra Escola Municipal de Música. Prolegòmens, vivències i aspiracions", Ponències, Granollers 1984.

7 *Autobiografia del compositor*, pàg. 19.

8 *Ibidem*, pàg. 22.

9 Vegeu l'apèndix.

10 Carta de Joan Lamote de Grignon a J.M. Ruera, del 7 d'agost del 1935 (Fons Musical J.M. Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya).

tre Ruera: fou un gran concert organitzat pel Sindicat Únic d'Espectacles i el Comitè Antifeixista local a profit de les víctimes del feixisme que es celebrà al Majèstic. Amb ocasió d'aquest concert, el mestre Lamote honorà les pàgines de *La Gralla* amb l'autògraf següent: "És un gran goig per a mi i per als meus artistes donar als granollerins ocasió de conèixer l'obra de l'estimat Ruera. Aquesta avinentesa augmenta la nostra satisfacció en anar, per segona vegada, a la Capital del Vallès Oriental"¹¹.

LA GUERRA CIVIL

En iniciar-se la revolució, el mestre Ruera va haver de veure, amb tristesa, com desapareixia i es destruïa gran part del patrimoni cultural i musical de Granollers. Ell mateix explica com, veient que dins el cor de l'església de Sant Esteve encara restava documentació important, "(...) vaig acudir al Sr. Camillo, que encara era alcalde (...) Ell ho va comprendre immediatament, i tingué temps per a posar a la meva disposició a la Brigada Municipal amb el material necessari per a dissimular la porta del cor"¹². En aquells moments de nerviosisme i desesperació, el mestre Ruera va demanar a Salvador Mas¹³ l'ajuda del Museu per a poder salvar diversos objectes artístics de Granollers i de la comarca. Amb l'ajuda d'altres figures ben significades de la ciutat, com ara el pintor Francesc Serra i el periodista Amador Garrell, i d'un escamot del Comitè Revolucionari¹⁴, es van poder salvar, d'entre altres obres d'art, el retaule dels pintors Vergós de la Doma de la Garriga i tot un grup d'objectes artístics que havien estat propietat del marquès de Santa Isabel.

Una nit, per ordre del Comitè Revolucionari, el Gremi d'Activitats Teatrals i Cinematogràfiques es va reunir i va nomenar el mestre Ruera director de

la part musical del gremi. Al cap de pocs dies, el Comitè Revolucionari li va encomanar la creació d'una banda musical. Aleshores, Ruera va deixar la seva feina al Museu i es va dedicar de ple a aquesta nova tasca fins a formar una banda de prop de noranta músics que interpretaven obres orquestrades per ell mateix: "(...) els concerts que fèiem es dividien en dues parts: en la primera hi actuàvem els més destacats músics com a Orquestra de Cambra; en la segona part, hi actuàvem tots, formant la Gran Banda, uniformats amb el senzill vestit caqui de les Milícies Revolucionàries (...) No es mantingué la nostra banda gaire temps, ja que a Barcelona s'instituí el Govern de la Generalitat, que va posar una mica més d'ordre en aquell Moviment Revolucionari..."¹⁵.

En el terrible bombardeig de Granollers del 31 de maig del 1938, Josep M. Ruera —com també molts altres granollerins— va perdre el que més s'estimava: la seva esposa Maria. "Dos dies després de ser enterrada la meua Maria, se'm va iniciar una nova tragèdia"¹⁶: el mestre Ruera va ser detingut sota l'acusació, d'un veí seu, de ser un col·laborador dels nacionals: "En la denúncia se m'acusava de col·laborar amb els feixistes perquè a casa meua s'escoltava música religiosa i ells creien que dits sons provenien de radios clandestines"¹⁷. Fou empresonat primer a Granollers, i dues setmanes més tard fou traslladat al Palau de Justícia de Barcelona i després a la presó Model. Durant la seva estada a la presó no va deixar d'escriure a la seva família i procurava tranquil·litzar-los. Deia a la seva mare: "això meu no és ni de bon tros tant dramàtic com sembla. Ja sap vostè que no he faltat en res ni en ningú. Si soc aquí és que Déu ha volgut reforçar-me l'esperit que tenia tant decaïgut d'ençà de la desgracia de la Maria (...) Tinc bones amistats, bona celda, netedat, bons consells i el company de celda que és un sant home (...) Estudio també el fran-

11 *La Gralla*, núm. 767, de 18 d'octubre de 1936, pàg. 6.

12 *Autobiografia del compositor*, pàg. 26.

13 Salvador Mas era membre de la CNT i un any abans havia entrat a formar part de la junta del Museu de Granollers de la mà de Josep M. Ruera, que aleshores n'era el president.

14 "Els escopeters que ens acompanyaven disfrutaven de debò quan ens ensenyaven una obra i els deiem que no tenia valor artístic. Llavors ells, les destruïen a miques i a bocins. Era la única manera de guanyar-nos llur confiança per poder actuar més lliurement" (*Autobiografia del compositor*, pàg. 26).

15 *Ibidem*, pàg. 27.

16 *Ibidem*, pàg. 29.

17 *Ibidem*, pàg. 30.

Esquerra: la Banda de les Milícies l'any 1936, en una instantània en el camp de futbol del Granollers. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.) Dreta: la Banda de les Milícies amb el mestre Ruera en l'enterrament del primer milicià mort al front, l'11 de setembre de 1936. (Fotografia: Guàrdia. AFMG.)

cès."¹⁸, i no deixava de compondre: "(...) també necessito paper de música d'aquell de tantes ratlles perquè hi càpiga força cosa"¹⁹.

Mentrestant, els seus amics feien el possible per poder-lo tornar a casa. Tomàs Balvey, per exemple, es dirigí al comissari de Policia de Granollers per dir-li "que se halla detenido a causa seguramente de una falsa denuncia (...) Ruera es católico pero en el buen sentido de la palabra sin exterioridades ridículas y partidistas sin mezcla de política y en tanto es así que guarda buenas relaciones con los obreros de Granollers incluso con los anarquistas y comunistas (...) Bastante pena tiene ahora con la muerte de su esposa a consecuencia del bombardeo y tener que cuidar a sus hijos (...) Actualmente tenía trabajo en sostener la familia (...) Ahora hace falta que haga V. todo lo posible para que dicho señor no esté un día mas detenido"²⁰.

Quan, finalment, va ser posat en llibertat (després de comparèixer davant d'un tribunal del Palau de Justícia de Barcelona), va tenir un altre disgust: "al

arribar a casa, em van dir que havien assaltat una altra vegada la nostra església parroquial, que havien sospitat que al darrera d'aquella paret que jo vaig posar per salvar l'arxiu parroquial, hi havia quelcom amagat, i, efectivament, vaig veure que havien cremat i destrossat tot el que havien trobat. Oh, inconsciència de la ignorància! Jo que estava tant satisfet d'haver-ho salvat!"²¹.

Quan l'exèrcit franquista va ocupar Granollers, les noves autoritats locals el van nomenar director de la nova banda musical. Tanmateix, amb tot i això, els nous dirigents van desconfiar d'una persona que havia ocupat el mateix càrrec durant el període revolucionari i es va veure obligat a deixar la direcció de la banda, a més de la seva feina com a organista de la parròquia; d'aquesta manera, va allargar-se el període de penúries econòmiques. No cal dir que, durant tot aquest període, la producció musical del mestre Ruera va ser reduïda, en comparació amb l'època anterior i posterior a la Guerra Civil.

18 Carta de Josep M. Ruera a la seva mare, del 13 de juny del 1938. [Fons Musical J.M. Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya.]

19 Carta de Josep M. Ruera a la seva mare, del 12 de juny del 1938 [Ibidem].

20 Carta de Tomàs Balvey i Bas al comissari de Policia de Granollers, del 8 de juny del 1938. [Fons Musical J.M. Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya.]

21 Autobiografia del compositor, pàg. 32.

L'ÈPOCA POSTERIOR A LA GUERRA CIVIL

Després d'uns anys d'incertesa i de preocupacions, quan menys s'ho esperava, li van comunicar el bon resultat del judici sobre la seva "depuració política": van declarar que tota l'activitat que havia dut a terme durant el període roig havia estat un bé per a la ciutat. Poc a poc, la seva situació econòmica va anar millorant, al mateix temps que, després d'un període de decadència total dins el panorama musical de la ciutat, es van començar a crear noves orquestres que li oferien la plaça de director, com per exemple l'Orquestra Oriental i l'Orquestra Ibèria.

El 4 de setembre de 1942 es va casar amb la Bernardeta Duran i Prat, amb qui va tenir quatre filles més: la Maria Pilar, la Rosa, la Carme i la Núria. Pocs anys després, amb la reconstrucció del nou temple i de l'orgue, va tornar a ocupar el seu antic càrrec d'organista de l'església parroquial, on van començar a crear-se diversos cors, tant masculins com femenins, dels quals ell era el director, i també va tornar a l'Escola de Música, que havia reprès les seves activitats.

El mestre Ruera dirigint la Banda de Falange en un acte commemoratiu al segon aniversari de la *Liberación*, el 28 de gener de 1941. (Fotografia: arxiu Carme Sarroca.)

L'any 1940, el Frente de Juventudes el va nomenar el seu mestre director, i dos anys després va fundar i dirigir l'Orfeó Femení de Granollers, integrat per més de noranta veus, que "va ser una cosa tan nova i extraordinària en la vida social artística de Granollers, que durant els seus principis va ser considerat com una bogeria meva"²². Després de la seva primera actuació, el 2 d'agost de 1946 al Majèstic de Granollers, aquest Orfeó Femení va tenir èxits successius i va actuar a llocs tan importants com el Palau de la Música Catalana. L'obra social Educación y Descanso els ajudava econòmicament i, per petició del govern, van actuar a Madrid en la inauguració de la Primera Feria del Campo el 15 de juliol de 1950, on van ser rebuts pel ministre d'Agricultura Carlos Rein Segura. L'Orfeó interpretava obres d'autors diversos arranades pel mestre Ruera, com també obres compostes especialment per ell, sempre amb molt d'èxit. L'Orfeó va tenir, però, un final inesperat: des de Madrid els van demanar la seva actuació en uns concerts programats al Parque del Retiro durant els últims dies del mes d'agost, coincidint amb la Festa Major de Granollers i "algunes de les nostres millors cantants em

L'Orquestra Iberia en el sant de barri del carrer de Santa Esperança l'any 1942. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

L'Orfeó Femení de Granollers, fundat i dirigit pel mestre Ruera, en una actuació al Palau de la Música Catalana de Barcelona. (Fotografia: arxiu de la família Ruera.)

van dir que aquells dies no volien marxar de Granollers. A Madrid s'enfurismaren al saber que no podíem anar-hi, i ens van contestar que a causa de la nostra negativa quedàvem expulsats de l'Obra Educación y Descanso²³. El mestre Ruera va intentar arreglar la situació tot demanant excuses i donant explicacions²⁴. Tot fou inútil i l'Orfeó va deixar d'existir.

Tot i això, l'activitat artística del mestre Ruera no va decaure: l'any 1944 fundava, juntament amb altres músics²⁵, la famosa Orquestra Selecció, "que va arribar a ser, segons els entesos, la millor orques-

tra de ball d'Espanya"²⁶. El repertori de l'Orquestra Selecció incloïa música moderna ballable, jazz i també música de concert, degudament adaptada i arranjada pel mateix Ruera i per altres músics de l'orquestra²⁷. Fins al final dels anys cinquanta, l'Orquestra Selecció va actuar, amb el mestre Ruera al capdavant, per tot Catalunya i fins i tot eren reclamats a l'estranger; però les noves tendències en la música ballable van portar el mestre Ruera, juntament amb uns quants músics, a deixar l'orquestra per fundar, l'any 1961, Els Pleyel, que van actuar fins a l'any 1969.

23 *Ibidem*, pàg. 42.

24 De les seves gestions tan sols va rebre promeses com la següent: "[...] dificultades que opusieron las coristas que no quisieron dejar su Fiesta Mayor de Granollers, para ir a Madrid, donde les esperaba un triunfo sin precedentes con la audición de Sirenas [El Mar] de Debussy que hubiese tenido repercusión en toda España. Este acontecimiento quizás hubiese dado solución a muchos problemas [...] pues no hubiese tenido que lamentar ninguna determinación de la O.S. Educación y Descanso [...] Referente a la relación que se interrumpió con usted en la O.S.E. y D. yo le prometo enterarme, como asimismo del motivo que originó retirarle la gratificación que se le venía concediendo por ejercer la Dirección del Coro Femenino [...] le prometo tener un cambio de impresiones con el Mando para ver si logramos la rehabilitación completa del Coro con el retorno a Educación y Descanso en Granollers, bajo su competente dirección..." (Carta de Julián Palanca, de la CNS de Barcelona, a J.M. Ruera amb data de l'1 de desembre de 1952. Fons Musical J.M. Ruera, Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya).

25 En la fundació de l'Orquestra Selecció van participar músics de l'Orquestra Ibèria (Josep M. Ruera, Josep Domènech, Lluís Pey i Josep Riera), de l'Orquestra Do-Mi-Sol (Amador Garrell, Víctor Pey, Josep Mulet i Ventura Garcia) i un músic de l'Orquestra Oriental Jazz (Amador Molins). Més tard s'hi incorporaren altres músics de gran vàlua, com ara Albert Cerezo, Àngel Viñolas, Andreu Maranges, Santiago Melé, Enric Pey i, sobretot, Antonio Busquets (Vegeu: Esteve Ferrer, *L'Orquestra Selecció, Coneguem Granollers*, núm. 8, Ajuntament de Granollers, 1995).

26 *Autobiografia del compositor*, pàg. 39.

27 Aquestes adaptacions del repertori de concert no sempre eren ben rebudes, segons ens explica el mateix Ruera: "Una vegada, l'escriptor Josep Plà em va dir que les obres simfòniques i operístiques s'havien d'executar tal com les havien fet llurs autors, i que el que feiem era un pecat musical; jo li vaig contestar: amic Plà, aquests nostres concerts tenen la virtut de començar a fer gaudir de les bones músiques als públics menys entesos, i això no deixa de ser un senzill apostolat artístic...; en Plà em contestà que la nostra feina, mirat per aquest cantó, també era musicalment laboriosa" (*Autobiografia del compositor*, pàg. 40).

Orquesta Selección

L'any 1944, Ruera fundava la famosa Orquesta Selección, que va ser considerada la millor orquestra de ball d'Espanya. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

Durant uns anys, del 1942 al 1962, va dirigir diverses orquestres de la ciutat, entre les quals mereix destacar-se l'Orquestra de Cambra de Granollers, fundada el 1952. Al mateix temps, la seva producció anava en augment, com ho demostren els premis de composició d'aquests anys²⁸. La vida musical de Granollers també anava creixent, i l'any 1962 es va crear la delegació de Joventuts Musicals a Granollers. El 13 d'abril d'aquell any, Ruera havia presentat una ponència al Centre d'Estudis sota el títol "Aspectes musicals de Granollers": "En aquesta ponència vaig exposar que Granollers s'havia distingit molt amb les orquestres festa-majoneres, però que faltava un centre d'alta cultura musical i que, per tant, la nostra ciutat havia d'entrar a formar part de les Juventudes Musicales de España"²⁹. Amb la col·laboració de diversos amics —entre els quals cal destacar Ricard Sauri—, el mestre Ruera fou un dels fundadors, l'any 1962, de la delegació de Jo-

L'orquestra Els Pleyel, fundada i dirigida, l'any 1961, pel mestre Ruera. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

L'Orquestra de Cambra de Granollers en una actuació a l'antiga Biblioteca Popular Francesc Tarafa. (Fotografia: col·lecció Esteve Ferrer. HMG.)

ventuts Musicals a Granollers. L'any 1971, la Corporació Municipal li va concedir la Medalla de la Ciutat. L'any següent va ser nomenat "Granollerí de l'any", i el 16 de gener de 1983 s'inauguraven les plaques dels carrers dedicats als mestres Joan Coll, Aureli Font i Josep M. Ruera.

28 Vegeu l'apèndix.

29 *Autobiografia del compositor*, pàg. 51. Com a membre numerari del Centre d'Estudis de Granollers, el mestre Ruera va pronunciar les ponències següents: "Reforma de la sardana i de la cobla" (6.2.1953); "Conversa sobre música moderna" (21.9.1956); "Pot morir la música com a Art?" (9.11.1956); "Benet Morató i Maynou, fill de Granollers: l'home i el músic" (8.5.1959); "Aspectes musicals de Granollers" (13.4.1962); "Diferències en l'apreciació de la música des dels temps primitius fins als de la computadora electrònica" (5.2.1973); "El què, el com i el demés de la meua obra Empúries" (7.2.1977); "Recordant al Dr. Hermenegild Carrera i Miró" (5.11.1979); "La nostra Escola Municipal de Música: prolegòmens, vivències i aspiracions" (14.6.1982).

Assaig de l'Orquestra Ciutat de Barcelona en una sessió d'enregistrament de l'obra *Empúries*, del mestre Ruera, per la casa discogràfica Columbia de Barcelona l'any 1977. (Fotografia: AFMG.)

Un fet importantíssim d'aquesta darrera etapa fou el Premi Ciutat de Barcelona (grup A), que va obtenir l'any 1972 pel seu poema simfònic en quatre moviments *Empúries*. Aquesta obra va significar la plena maduresa de l'autor: una evolució de molts anys que va acabar donant fruit en aquesta monumental obra per a orquestra i cobla que va tenir els seus inicis o precedents en la seva obra *Tres moviments simfònics* esmentada més amunt. Després del gran èxit aconseguit, l'any 1977 *Empúries* va ser enregistrada per la casa discogràfica Columbia de Barcelona, amb la interpretació de l'Orquestra Ciutat de Barcelona i la Cobla Municipal Ciutat de Barcelona sota la direcció d'Antoni Ros-Marbà³⁰. Un any abans —amb motiu que Granollers havia estat escollida Ciutat pubilla de la sardana— l'obra *Empúries* va ser estrenada a Granollers amb aquests mateixos intèrprets, juntament amb la interpretació de la simfonia *Pastoral* de Juli Garreta. El concert va tenir lloc el dia de l'Ascensió al Pavelló d'Esports de Granollers sense la tranquil·litat que demanava un acte d'aquesta mena: "Les agrupacions sardanis-

tes que hi eren presents no estaven d'acord en quelcom, i mentre va durar el concert no pararen de discutir entre ells (...) puc dir que l'estrena d'*Empúries* fou poc afortunada"³¹. El 24 de gener del 1985, l'Orquestra Ciutat de Barcelona va interpretar, al Palau de la Música Catalana de Barcelona, la quarta part d'*Empúries*, que va assolir un gran èxit entre el públic i obligà l'orquestra a repetir l'obra.

A partir d'aquell moment, la figura del mestre Ruera, reconeguda arreu, va anar desapareixent progressivament del panorama social actiu del país. Anava perdent, a poc a poc, la visió a causa d'unes cataractes, i l'any 1984, després d'una operació, va quedar totalment cec. Va abandonar definitivament el càrrec de director de l'Escola Municipal de Música de Granollers, malgrat que mai no se'n va desvincular totalment, com tampoc del món musical i de la vida cultural granollerina. Va morir a Granollers el 31 de maig del 1988, però mai no ha deixat de ser el punt de referència musical de la nostra ciutat.

30 L'edició en disc d'aquesta obra es va portar a terme per un acord del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural de Granollers, que va crear la Comissió Edició Obra Ruera sota la presidència de Salvador Llobet i amb la col·laboració de Salvador Del Bas, Arian Boley, Salvador Casanova, Antoni Garcia —en representació de l'Ajuntament—, Lluís Tintó, Dolors Ventura i els presidents de les entitats Agrupació Sardanista, Associació Cultural, Centre d'Estudis de l'Associació Cultural, Joventuts Musicals i Societat Coral Amics de la Unió. El cost de l'edició, al voltant dels dos milions de pessetes, es va recollir, en bona part, mitjançant donatius particulars (Feli Miyares, *op. cit.*, pàg. 157).

31 *Autobiografia del compositor*, pàg. 55.

APÈNDIX

Relació d'orquestrades i cors dirigits pel mestre Ruera

- 1924. Director de l'Orquestra La Catalonia de Granollers.
- 1929. Director del cor Amics de la Unió de Granollers, fins al 1936.
- 1942. Pianista i director del Quartet Clàssic de Granollers.
Fundador i director de la Schola Cantorum de l'Orfeó Femení de Granollers.
- 1944. Director de les orquestrades Oriental i Ibèria de Granollers.
Co-fundador de l'Orquestra Selecció de Granollers.
- 1950. Director de l'Orquestra de Corda de Granollers (antic Quartet Clàssic de Corda).
- 1957. Director de l'Orquestra Selecció.
- 1961. Director de l'Orquestra de Cambra de Granollers.
Fundador i director de l'orquestra Els Pleyel de Granollers.

Premis de composició

- 1925. Accèssit als Jocs Florals de Girona per la sardana *Matinal*.
- 1926. Primer premi als Jocs Florals de Girona per la Sardana per a tres cobles *La Competència*.
- 1930. Primer premi al concurs convocat per Joventut Hotelera de Barcelona, amb motiu de l'Exposició Universal, per la sardana *La Verge Catalana*.
- 1931. Primer accèssit al concurs de Banyoles per la sardana *Joganera*.
Primer premi al concurs de Banyoles per la sardana *Maria Teresa*.
- 1933. Accèssit al concurs organitzat per l'Associació de la Premsa de Barcelona per les sardanes *La Filadora* i *Tritlleigs de Festa*.
- 1945. Accèssit al concurs de Mataró per la sardana *Romàntica*.
- 1947. Premi especial del Certamen Musical Nostra Dona de Montserrat, convocat per la Comissió Abat Oliba, a la seva obra *Montserrat, la invenció de la verge*, poema coral, i primer accèssit per la sardana per a dues cobles *Romeria a Montserrat*.
- 1959. Premi Pau Casals als Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a la Sorbona de París amb l'obra *Festival*, quart moviment d'*Empúries*.
- 1971. Premi Ciutat de Barcelona (grup B) per la sardana *Tríptic Laietà*.
Premi de la crítica per la sardana *Barcelona - La muntanya*.
- 1972. Premi Ciutat de Barcelona (grup A) per l'obra *Empúries*.
Premi de la crítica en "La sardana de l'any" a la sardana *Barcelona - La Muntanya*.
Accèssit en el concurs Joaquim Serra de Barcelona per la sardana *L'airoso Magalí*.
- 1975. Premi a la sardana *Rosa Bruna*, per a orfeó i cobla, al I Certamen de Sardanes Cantades, organitzat per Ràdio Barcelona i el Casino L'Aliança del Poble Nou.
- 1976. Premi Concurs Internacional de Música per a Cobla, organitzat en homenatge a Pau Casals, amb l'obra *Glossa de l'antic ball de les donzelles de Granollers*, i accèssit a la sardana *La Colla Pessigolla*.
Premi Josep Coll i Ligora de Barcelona a la sardana *Calonge, bell recer*.
- 1977. Primer premi al IX Concurs Musical "Sardanes a Lloret" per la sardana *Ones plàcides a Lloret*.

Obres enregistrades

- Sota la parra*, sardana (S.L.: s.n., 1931?).
- Un petó*, sardana (S.L.: s.n., 1932?).
- La Competència*, sardana (S.L.: s.n., 1956).
- Romeria a Montserrat*, sardana (Barcelona: Canigó, 1968).
- Barcelona - La Muntanya*, sardana (S.L.: s.n., després de 1970).
- La veu de Catalunya*, sardana (S.L.: s.n., després de 1972).
- Empúries*, poema simfònic (Barcelona: Columbia, 1977).
- Glossa de l'antic ball de les donzelles de Granollers* (Barcelona: Columbia, 1977).
- Conte de fades*, sardana (Barcelona: Edigsa, anys 1970).
- Meditació* (Audiovisuals de Sarrià, 1970, amb Oriol Romaní al clarinet i Àngel Soler al piano; Picap, 1994, amb Xavier Relats a la flauta i Jordi Masó al piano).
- Tocs de Festa*, sardana (Barcelona: Edigsa, anys 1970).
- Danza de los espíritus*, música lleugera (Barcelona: Regal, no consta data).
- Leyenda china*, música lleugera (Barcelona: Regal, no consta data).

Obres impreses

- Esplai - Jocs* (Boileau).
 - La Infanta de Castilla* (Unión Musical Española).
 - Meditació / Meditación* (Boileau).
 - Miniatures* (Boileau).
 - Quartet Ambients* (Boileau).
 - Ruiseñor* (Universo Musical).
 - Sabel la de la alegría* (Unión Musical Española).
 - Sant Crist d'Aiguafreda de Dalt* (Imp. Garrell).
 - Vals moderat a quatre mans* (Boileau).
- #### Música lleugera
- Danza de los espíritus* (Columbia).
 - Navegando por los mares del Sur* (Columbia).
 - Pensament, Gessamí, Lilà, Dàlia, Rosella* (Canals).

Sardanes

- Aires del Vallés* (Granollers: l'autor).
- Canonges de Granollers* (Granollers: Graf. Joseph).
- Costa Brava* (Granollers: l'autor).
- La Divina sardana* (J.M.Canals).
- Sant Joan* (Clivis).